

## Ocena efektywności działań na rzecz poprawy jakości powietrza na terenie miasta

Gmina Sucha Beskidzka podejmuje liczne działania mające na celu poprawę jakości powietrza na terenie miasta. Do najważniejszych z nich należą: ograniczanie zanieczyszczeń poprzez likwidację niskiej emisji, kontrole prowadzone przez Straż Miejską, realizacja inwestycji związanych z podnoszeniem efektywności energetycznej oraz prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych o tematyce ekologicznej.

### Likwidacja niskiej emisji

Na dopłaty dla mieszkańców do wymiany przestarzałych palenisk miasto przeznacza przede wszystkim środki z dochodów własnych. Dodatkowo, od 2021 r. na terenie gminy działa punkt konsultacyjno-informacyjny programu priorytetowego Czyste Powietrze, funkcjonujący na podstawie porozumienia zawartego z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Dotacje gminne można łączyć z ww. programem, z zastrzeżeniem, że kwota wsparcia ze wszystkich środków publicznych nie przekroczy 100% kosztów kwalifikowanych.

W 2024 r. gmina udzielała dofinansowania na zmianę systemu ogrzewania głównie osobom fizycznym, które mogły otrzymać:

- do 4 500,00 zł – przy wymianie na kocioł na biomasę,
- do 4 000,00 zł – przy wymianie na kocioł gazowy lub piec zasilany prądem elektrycznym,
- do 3 000 zł – przy wymianie kotła na paliwo stałe 5 klasy na kocioł gazowy,
- do 3 000 zł – przy wymianie na kocioł olejowy lub kominek na pellet z płaszczem wodnym.

W przypadku wspólnoty mieszkaniowej dofinansowanie wynosiło do 35 000,00 zł (dotyczy wymiany na kocioł gazowy). Nowo montowane urządzenia grzewcze na paliwa stałe musiały spełniać wymagania ekoprojektu, zgodnie z obowiązującą na terenie województwa małopolskiego uchwałą antysmogową.

W ramach gminnego programu dopłat zostało zrealizowanych **46 inwestycji**, na które gmina przyznała łącznie **189 908,00 zł dotacji**. W wyniku tych działań zlikwidowano 48 urządzeń grzewczych, a w ich miejsce zamontowano:

- 23 kotły gazowe,
- 23 kotły wykorzystujące biomasę.

Ponadto w 2024 r. gmina realizowała program „Ciepłe Mieszkanie”, skierowany do właścicieli wydzielonych lokali mieszkalnych w budynkach wielorodzinnych. W ramach tego programu w 3 lokalach zamontowano 2 kotły gazowe oraz 1 pompa ciepła. Łączna kwota dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wyniosła 46 684,00 zł.

**ZESTAWIENIE NOWYCH ŹRÓDEŁ CIEPŁA ZAINSTALOWANYCH  
W RAMACH REALIZOWANYCH PRZEZ GMINĘ PROGRAMÓW  
w latach 2020 – 2024:**

| <b>Nowe źródło<br/>ciepła</b> | <b>2020</b> | <b>2021</b> | <b>2022</b> | <b>2023</b> | <b>2024</b> | <b>suma</b> |
|-------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Rok</b>                    |             |             |             |             |             |             |
| <b>Ekogroszek</b>             | <b>10</b>   | <b>6</b>    | <b>-</b>    | <b>-</b>    | <b>-</b>    | <b>16</b>   |
| <b>Gaz</b>                    | <b>45</b>   | <b>47</b>   | <b>55</b>   | <b>35</b>   | <b>25</b>   | <b>207</b>  |
| <b>Biomasa</b>                | <b>16</b>   | <b>39</b>   | <b>30</b>   | <b>7</b>    | <b>23</b>   | <b>115</b>  |
| <b>Pompa ciepła</b>           | <b>-</b>    | <b>-</b>    | <b>-</b>    | <b>-</b>    | <b>1</b>    | <b>1</b>    |
| <b>SUMA</b>                   | <b>71</b>   | <b>92</b>   | <b>85</b>   | <b>42</b>   | <b>49</b>   | <b>339</b>  |

Niezależnie od powyższych działań mieszkańcy zainteresowani dotacją na wymianę źródła ciepła oraz termomodernizację budynku korzystali również z programu priorytetowego Czyste Powietrze. Od początku funkcjonowania programu tj. 2018 r., złożono 481 wniosków o dofinansowanie, z czego 256 przedsięwzięć zostało już zrealizowanych. Łączna kwota wypłaconych dotacji przez WFOŚiGW w Krakowie wyniosła 6 001 836,67 zł (stan na 30.09.2025 r.). W 2024 r. za pośrednictwem gminy mieszkańcy złożyli 72 wnioski o dofinansowanie oraz 54 wnioski o płatność.

#### Inwestycje własne Gminy

W 2024 r. w ramach własnych inwestycji gmina wykonała docieplenie hali gimnastycznej oraz wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w Szkole Podstawowej nr 1. Łączny koszt ww. prac wyniósł 941 668,97 zł. Dodatkowo kontynuowano remonty dróg nieutwardzonych oraz utwardzonych, przyczyniające się do ograniczenia wtórnej emisji zanieczyszczeń z transportu do powietrza. Łączna wartość przeprowadzonych remontów drogowych wyniosła 2 052 314,67 zł. Ponadto za kwotę 209 100,00 zł zakupiono nowy samochód hybrydowy dla Straży Miejskiej, spełniający wymagania normy emisji spalin EURO 6.

#### Kontrole Straży Miejskiej

W 2024 r. Straż Miejska w Suchej Beskidzkiej przeprowadziła 238 kontroli dotyczących spalania odpadów w indywidualnych gospodarstwach domowych oraz przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej na terenie gminy. W wyniku tych działań strażnicy nałożyli 21 mandatów karnych na łączną kwotę 6 800,00 zł. Ponadto udzielono 67 ustnych pouczeń, głównie w zakresie prawidłowej wilgotności drewna stosowanego jako opał czy użytkowania pieców bezklasowych po terminie wskazanym w uchwale antysmogowej. Dodatkowo skierowano 1 wniosek do sądu. Poza standardowymi czynnościami kontrolnymi w sytuacjach uzasadnionego podejrzenia spalania odpadów pobierane są próbki popiołu do badań i analizy pod kątem obecności substancji wskazujących na współspalanie odpadów. Od kilku lat gmina Sucha Beskidzka posiada umowę z akredytowanym laboratorium na analizę próbek popiołu pobieranych przez Straż Miejską. Koszt jednej próbki w 2024 r. wynosił do 480,00 zł netto. Laboratorium wykonało łącznie 15 ekspertyz, których koszt wyniósł 8 856,00 zł. W 9 przypadkach potwierdzono współspalanie odpadów (grupa G1), natomiast w 4 kolejnych przypadkach wyniki należały do grupy G2, co oznacza spalanie odpadów w ilości niewystarczającej do jednoznacznego zakwalifikowania próbki do grupy G1.

### Działania edukacyjne i informacyjne

W Gminie Sucha Beskidzka podejmowanych jest wiele dodatkowych działań, mających na celu zwrócenie uwagi lokalnej społeczności na problem zanieczyszczenia powietrza. W 2024 r. w ramach akcji informacyjnej do decyzji podatkowych dołączono ulotki dotyczące zapisów uchwały antysmogowej oraz dostępnych form dofinansowania. Ponadto ww. ulotki również załączono do pisma w sprawie zmiany stawki opłaty za gospodarowanie odpadami. Dodatkowo na tablicach informacyjnych na terenie miasta umieszczono plakaty dotyczące uchwały antysmogowej. Działania edukacyjne były prowadzone zarówno bezpośrednio i pośrednio – za pomocą artykułów publikowanych na stronie internetowej Urzędu Miasta oraz w samorządowym miesięczniku Ziemia Suska. W kwietniu, jak co roku, zorganizowano wiosenne sprzątanie miasta. Dla najmłodszych mieszkańców miasta przygotowano 2 spektakle ekologiczne o tematyce ochrony powietrza i segregacji odpadów – pierwszy w ramach obchodów Dni Ziemi Suskiej, a drugi z okazji Dnia Czystego Powietrza. Ważnym elementem edukacji ekologicznej pozostaje również funkcjonująca na terenie miasta sieć sensorów jakości powietrza Airly. Gmina kieruje swoje działania zarówno do dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

W 2024 r. Gmina Sucha Beskidzka przeznaczyła na wyżej opisane zadania związane z ochroną powietrza łącznie ok. 3,7 mln zł (3 686 801,89 zł).

### Najwyższa Izba Kontroli

W 2024 r. Gmina Sucha Beskidzka została skontrolowana przez Najwyższą Izbę Kontroli (NIK) w zakresie realizacji uchwały antysmogowej. W ramach ogólnopolskiej kontroli wytypowano gminy, na obszarze których w latach 2022–2023 wystąpiły największe przekroczenia wartości normatywnych dla PM<sub>10</sub>, PM<sub>2,5</sub> lub benzo(a)pirenu – substancji charakterystycznych dla niskiej emisji. Gmina Sucha Beskidzka została zakwalifikowana do kontroli na podstawie wyników stacji pomiarowej GIOŚ zlokalizowanej przy ul. T. Nieszczyńskiej, w najniższym punkcie w mieście. Kontrola obejmowała lata 2017 – 2024.

NIK pozytywnie ocenił działania realizowane przez Gminę m.in. szeroko zakrojone i rzetelne kontrole indywidualnych systemów grzewczych prowadzone przez Straż Miejską. Podkreślono również fakt uruchomienia przez Gminę własnego programu dotacyjnego do wymiany kotłów oraz wysoką aktywność w programie Czyste Powietrze. Gmina zajęła 171 miejsce w rankingu prowadzonym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wskazano także, że Gmina prowadziła działania edukacyjne i kampanie informacyjne w zakresie wymagań uchwały antysmogowej oraz szkodliwości zanieczyszczeń powietrza na szerszą skalę, niż wynikało to z obowiązków określonych w Programach Ochrony Powietrza (POP). Ponadto Gmina zatrudnia ekodoradcę, który m.in. udzielał mieszkańcom informacji na temat programów dopłat do wymiany źródeł ciepła i docieplenia budynków, a także pomagał w przygotowaniu wniosków i ich rozliczaniu.

NIK zwrócił uwagę, że niepełne wdrożenie wymagań uchwały antysmogowej, mimo podejmowanych przez Gminę działań, wynikało również z czynników częściowo niezależnych od władz miasta. Dotyczyło to w szczególności osób starszych mieszkających w niewielkich budynkach pozbawionych instalacji centralnego ogrzewania, w których montaż nowoczesnego kotła był utrudniony. Z drugiej strony część mieszkańców od dłuższego czasu oczekiwała na wykonanie sieci lub przyłączy gazowych przez operatora systemu dystrybucyjnego gazu. Dodatkowo przesunięcie,

w 2022 r., przez Samorząd Województwa Małopolskiego terminu określonego w uchwale antysmogowej i odroczenie obowiązku wymiany starych pieców do 30 kwietnia 2024 r. wpłynęło niekorzystnie na zainteresowanie mieszkańców wymianą pieca.

Jako niepełną realizację zadań określonych w POP NIK wskazał, że latach 2017-2019 nie ograniczono w wystarczającym stopniu emisji pyłu PM<sub>10</sub>, PM<sub>2,5</sub> oraz benoz(a)pirenu. Ponadto w 2023 r. nie osiągnięto wymaganego poziomu wykorzystania energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii (OZE) w budynkach użyteczności publicznej. Zastrzeżenia dotyczyły także użytkowania w 2 z 22 gminnych budynków nieefektywnych źródła ciepła niespełniających wymagań uchwały antysmogowej.

Negatywnie oceniono brak opracowania Programu Ochrony Środowiska, jednak uchybienie to zostało usunięte. W sierpniu br. Rada Miasta przyjęła Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sucha Beskidzka do 2030 roku.

Najwyższa Izba Kontroli oceniła, że działania Gminy na rzecz wdrożenia uchwały antysmogowej oraz realizacji zadań wynikających z Programów Ochrony Powietrza co do zasady były prawidłowe i rzetelne, a podejmowane aktywności przyczyniły się do poprawy jakości powietrza na terenie miasta Sucha Beskidzka.